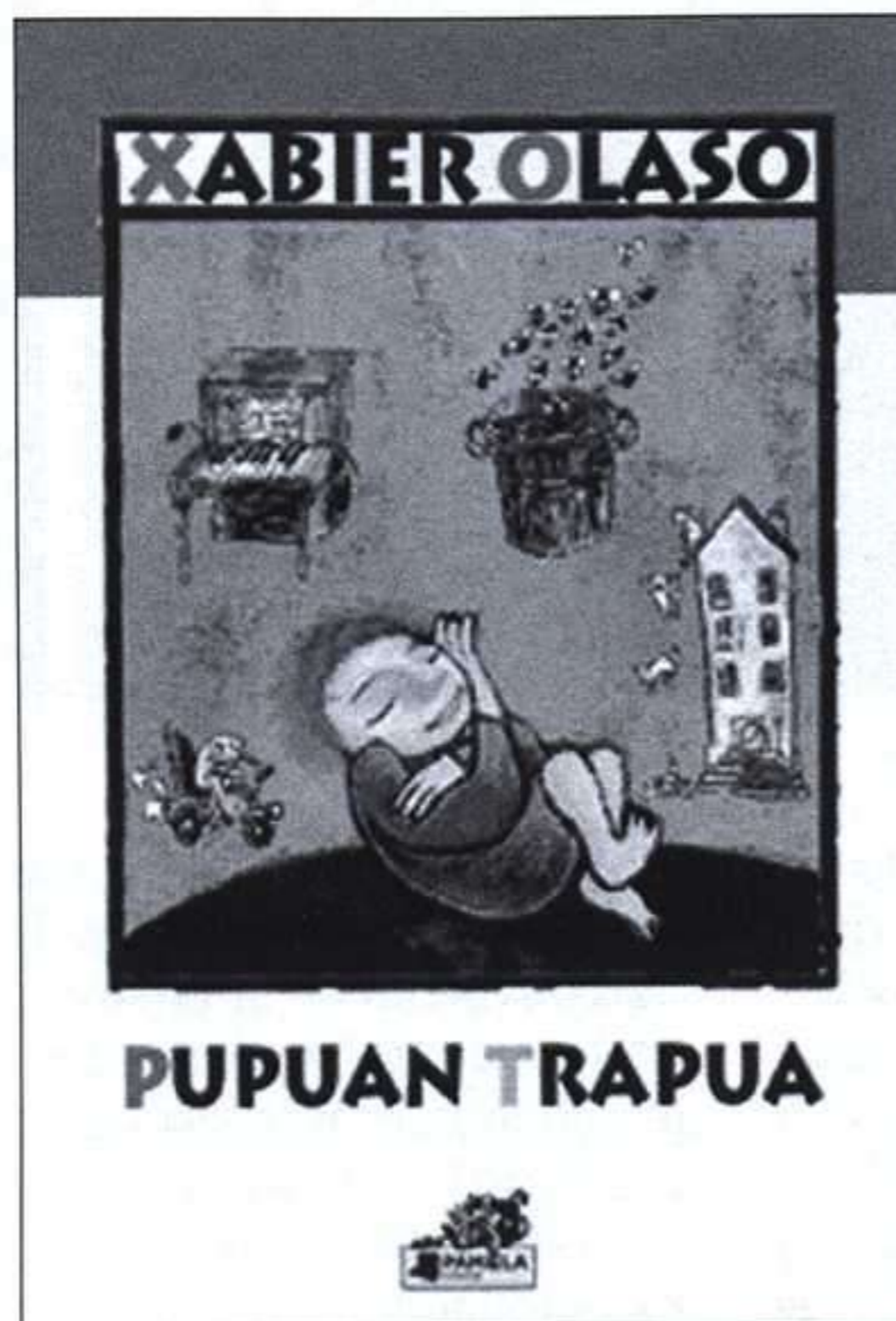
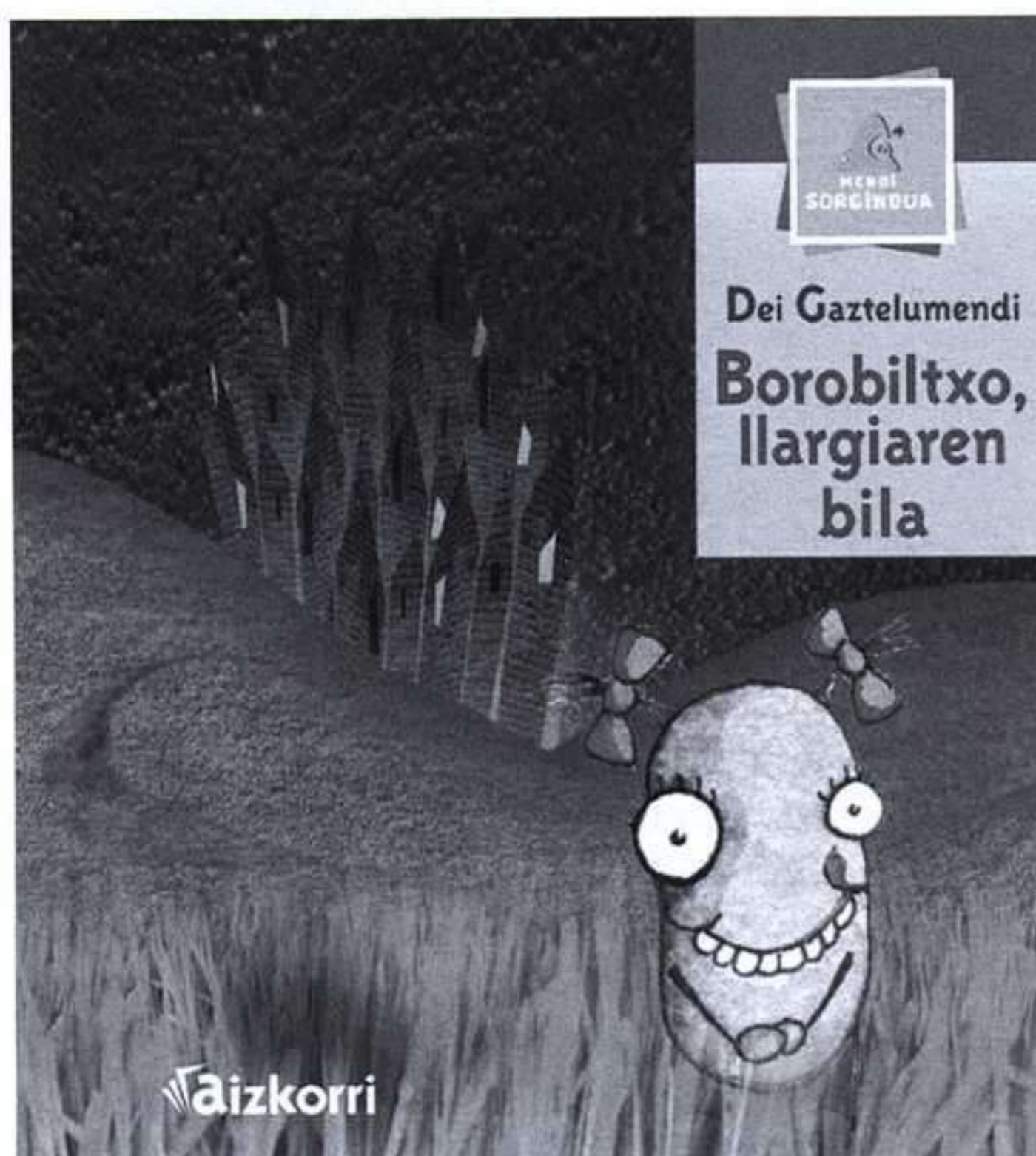

Euskal Herria: argi-ilunak

Xabier Etxaniz

rrengo urtean, eta 2004an, aldiz, 1939 aletakoa izan da. Hori gertatzen den bitartean bizirik dauden liburuen katalogoa 2544tik 2003. urtean, 2748ra igo da 2004an.

Baina, zenbakiak eta kontu hauek diotena diotela ere, merkatuaren ase sentsazioa argitaletxeen jokabidean (edo honen ezan) ikus daiteke. Horrela, iazko informean honako hau bagenuen: «estatuko argitaletxe handiek gurean duten presentzia murriztu, eta aurtengo liburu argitalpen txikia. Anaya eta SM etxeek, esaterako ez dute libururik kaleratu (azkenak Baporea saria kenduta, jakina), Alfaguara-Zubiak, aldiz, euskaraz sorturiko liburuak bakarrik argitaratu ditu. Ibaizabal etxeak, Edelvives argitaletxearen lanak euskaraz argitaratzen duenak, murriztu egin du itzulpen kopurua, eta gauza bera egin du Galiziako Kalandrakak», aurtengo panorama ez da askoz hobea, izan ere —albumen kasuan— obra bakarra plazaratu da argitaletxe galziarraren eskutik: *Urdaburutarrak*, (Kalandrakak, 2006) Anthony Browne-ren lan ezaguna.

Alberdania etxeak ere, aurreko urtean moduan, haur txikientzako albumen itzulpenak besterik ez du argitaratu.

Argitalpen aleen murrizketak, argitaletxe ezberdinen arteko lehiak eta irakurleari urtez urte handitzen zaion eskaintzak behartu beharko dituzte argitaletxeak beren katalogoak etengabe hobetzera. Alde horretatik merkatua ase samar egotea, ekonomikoki kaltegarria izan daitekeen bezala, onartu behar dugu horrek ez duela zergatik txarra izan behar produkzioari begira, are gehiago, horrek guztiak argitaletxeak bultzatu behar ditu beren lanen kalitatea handitzera.

Azken urteotan euskarazko HGLk irakurleen aldetik oso harrera ona izan badu ere, nabaritzen hasi dira krisi komertzial baten lehen zantzuak. Produktuaren kalitateak eta edizioenak ez dute eragozten azken urteotan argitaraturiko liburu guztien ondoren merkatua ase samar aurkitzea.

Gaur egun 3000 idazlanek betetzen dituzten 700.000 euskaldunen beharrak. Baina, era berean, generoen arteko oreka asmoa nabari da, edo HGL ikertzekoa, oparitzeko liburuak kalitate handiz plazaratzen ari dira, eta, batez ere, argitaratzen diren liburuen kalitatea hobetzeko asmoa igarri da.

Era berean, euskal haur eta gazte literaturara gero eta idazle eta ilustratzaile gehiago hurbiltzen da, baina aurtun, itzal luze bat zabaldu da gure HGLn, izan ere gure ilustratzaile maite eta ezagunetarikoa galdu baitugu: Asun Balzola.

Asun Balzola uda hastearekin

batera joan zitzagun euskal haur letretako mundua tristuran sartuz. Ilustratzaile ezaguna eta hainbat libururen egilea, Asun euskarazko haur literaturaren hasierarekin erlazionaturik dagoen figura da. 80ko hamarkadaren hasieran bera izan zen Erein argitaletxeko aholkularia eta ilustratzaileetako bat, eta harrez gero inoiz ez du gure HGLrekin zuen harremana eten. Bere lana, bere irudiak, betiko izango dira gure artean euskal idazle eta kanpoko idazle askoren lanarekin bat eginda; uda honetan plazaraturiko Anne Vantal idazlearen *Zergatik ez dauzkat begi urdinak?* (Ibaizabal, 2006) libururekin gertatzen den bezala.

Merkatua ase?

Gure kulturen baldin bada gertakari garrantzitsua, liburuen eta musikaren arloan bederen, hori, zalantzari gabe Durangoko azoka dugu. Garai aproposenean

egoteak (abendu hasieran) ziurtatzen ditu urtez urte publikoaren arrakasta eta argitaletxeen apustua azoka horren alde. Beraz, erakusleho handia izateaz gain, Durango oso garrantzitsua da argitaletxeen ekonomian; eta ez gaitu harritu behar komunikabideetan duen harrerak, ezta jendearen (baita pertsona ospetsuen) presentziak, eta salmentenak. Aurtun, aldiz, argitaletxeak ez dira oso gustura geratu azken atal horrekin, bertan eginiko salmentekin, alegia.

Era berean, Euskadiko Editoreen Elkarteak edizioari buruz eginiko azken txostenaren arabera (2005ekoa), argi eta garbi ikus dezakegu euskal HGLren merkatua moteltzen ari dela. Horrela, 2002an HGLn plazaraturiko liburuak ia 700 (euskarazko guztien % 44a) ziren bitartean, 2003an 581 izan ziren (% 37a) eta 477 (% 30a) 2004an. Liburuen argitaraldiari dagokionez, berriz, 2002an 2829 zen batz bestekoa, 2388ra jaitsi zen hu-

Poesia saritu zenekoa

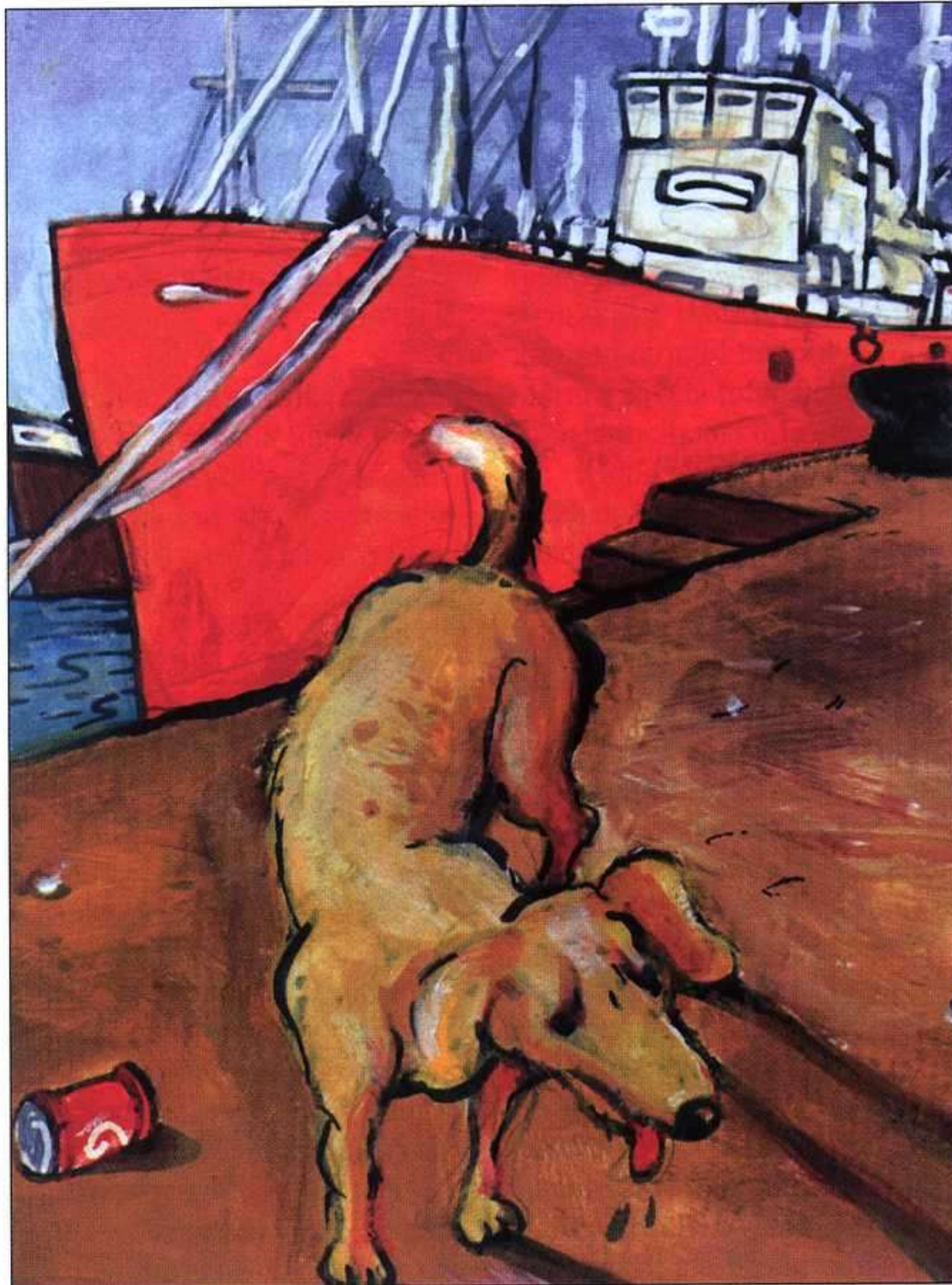
Xabier Olasok lortu zuen 2005eko Euskadi saria *Pupuan trapua* (Pamiela, 2004) poesia liburuarekin. Ahozko literaturaren eragina duen obra honi esker irabazi zuen idazle otxandioarrak saria; baina horretan ere meritua izan zuen epaimahaiak, idazle, poeta, ez ezagun bati emanek kalitatea irizpide bakarra izanik. Umorea, hitz jokoak eta ahozko literaturari eta joko poetikoari eginiko erreferentziak nahasten dira idazlan sinple, landu eta lortu honetan.

Oso bestelako izan zen, berri, Baporea saria. Idazle ezagun batek, Manu Lopez Gasenik, eskuratu zuen SM argitaletxearen sari hau *Gogoia lege* (SM, 2005) zientzia fikziozko lanarekin. Bertan botere borroka eta adiskidetasuna nahasirik ditugu idazlan ongi egituratu batean; gertakari zientifikoek eta misterioak irakurlea harrapatu eta Delta espazio geltokian gertaturiko misterioak argitzera animatzen duten nobela.

Azken urteotako Baporea sariaren kalitateak eta arrakastak, etxe horrek euskaraz argitaratu izan dituen liburu bakar horiek, ez du ematen idazleak animatu dituenik sari horretara aurkezteara; aurten, zoritxarrez, ez baita eman aipaturiko saria.

Eta eman gabe geratu da ere Etxepare saria, aurten gazte literaturari zegokiona. Iazko lana, *Nora joan da argia?* (Aizkorri, 2006), Jokin Mitxelenak ederki ilustraturiko ipuin sinpleak gure munduari buruko, gure bizitzeko maitasun eta kariño beharrei buruzko ikuspegia erakusten digu metafora handi baten bitartez. Ruben Ruiz, Etxepare sariaren lehen irabazlea, ipuin labur eta xume horren bidez irakurleen bihotza ukitzera iritsi da.

Eta gauza bera egiten du Imanol Azkuek *Kea airean bezala* (Elkar, 2006) Lizardi saria lortu zuen ipuinarekin. Bertan, Lionel gaztetxoaren ikuspuntutik, ezagutu ahal izango dugu gazte horren aitaren egoera, nola dagoen psikiatriko batean, eta baita arreba nagusiarekin Lionelek duen harreman zaila ere. Eta Kea aire-

ANTON OLARIAGA, GUTTI, ELKAR, 2005.

an bezala desager daitezke gure itxaropenak, ilusioak eta ametsak; baina amets horiek berak dira gaztea hobeto ezagutzen laguntzen digutenak; bere bizitza, borroka... hori guztia, euskal letretan HGL sari zahar eta garrantzitsuenetariko batean, aurten, argitaldaria aldatu duen Lizardi sarian.

Azken urte honetan literatura sariak balio izan dute idazlan batzuek errekonozimendu handiago izateko, baina era beran, aitortu behar dugu hiru sari horietako bi aurten desertu geratu direla; agian kalitatezko idazlanek ez dute horren beharrik izango edo, behar bada, sari horiek ez dituztelako oraindik ere idazle askok ezagutzen.

Azkenik, eta nahiz eta HGLren produkzioaren erabat erlazioaturik ez egon, aipatu behar dugu Arabako Foru Aldundiak deitzen duen Becerro de Bengoa saiakera saria, bere XVII. edizioan Manu Lopez Gaseni EHUko irakasleak irabazi duelako *Li-*

teraturak umeei begiratu zientean (Pamiela, 2006) lanarekin. Saiakera horretan HGLren egoera aztertzen da, ikustezintasuna, arazoak, ezaugarriak, eta abar, idazlana osatzen duten kapitulu laburren bidez.

Izeko Miren. Narratibagintza

Goio Ramosek, 2004ko Baporea saria irabazi zuen idazleak, *Izeko Mirenek lagun berria du* (Ibaizabal, 2005) bere bigarren lana plazaratu berri du. Argumentu ondo zaindu eta hizkera egokia erabiliz homosexualitatearen gaia aurkezten digu ikuspegi sinple, garbi batetik, bere familiak Miren izebarekin duen haserre ulertzen ez duen neskatoren ikuspegitik, hain zuzen.

Errealismo kritikoa, duela urte batzuk euskal HGLren pisurik handiena zuena, badirudi gazte literaturara baztertzen ari dela azken garaiotan. Horren ordez,

fantasia, abenturak eta umorea dira nagusi haur literaturan; horregatik, *Karakolaren barruan* (Elkar, 2005) Xabier Mendigurenen ipuina nabarmen geratzen da, istorio sinple baten bidez heriotzaren gaia, edo urruti bizi den aitarena (iheslaria, agian?) bezala kontuak azaltzen baititu ipuinak. Itsas karakola batek protagonisten arteko zubi lana egiten duen ipuin xamurra eta gordina, era berean.

Amona basoan galdu zenekoa (Elkar, 2005), Arantxa Iturbek idatzi eta Elena Odriozolak ederki ilustraturiko ipuinak neskato baten eta haren amonaren arteko harremana erakusten digu. Poliki-poliki argumentuaren haritik tira eginez Alzheimerra duen amona deskubrituko dugu, eta emakumezko bien arteko harremana, transtestualitate adibide argiekin. Arantxa Iturberen ipuin hau, zalantzarik gabe, azken urteko idazlan onenetariko dugu.

Euskal HGLn umorea oso elementu garrantzitsua dela esan dugu, eta umore mota ezberdinen artean *nonsensea* ikus dezakegu *Lau ipuin matteomigliar* (Elkar, 2005) edo *Alimaleko fantasiak* (Elkar, 2006), bezalako lanetan. Karlos Linazasoro eta Antton Dueso idazleek urrenez urren eginiko obra hauetan zentzugabea, jolasa eta umorea aurki ditzakegu; *Kilkerra ezatarrian* (Ibaizabal, 2006) ipuinean bezala, edo Garmendi artzain pistolero ezagunaren hirugarren entreganean: *Garmendia eta Fannyren sekretetua* (Elkar, 2006). Kirmen Uribek Garmendiaren abentura berri bat aurkezten digu eta oraingoan euskal pertsonaia Veneziaraino joango da Fanny gaztearen arrastoaren atzetik. Uriberen idazlanaren kalitateak, Garmendiaren burutapen eta ateraldiek, eta Mikel Valverderen irudi iradokitzaileak irakurlea animatzen dute liburuaren azken orriraino gozatzera.

Eta gozatu egingo du *Guti* (Elkar, 2005) ipuina hurbiltzen dena ere. Kirmen Uribek idatzi eta Antton Olariagak ilustraturiko ipuin honek arrantzaleei barkuan laguntzen dien txakur baten istorioa kontatzen du. Baina Guti ez da izan euskal letretako

animalia bakarra; *Hiru lagunak* (Ibaizabal) ipuineko protagonistak ere animaliak dira, baita idazle berak —Patxi Zubizarretak— idatzitako *Pantaleon badoa* (Pamiela, 2005) elur panpinak aurkitzen dituen lagunak. Zubizarretak idatzi eta Jokin Mitxelenak ederki ilustraturiko ipuin honetan basamortura bidaiatu nahi duen elur panpina baten istorioa kontatzen zaigu, baina baita abenturei, adiskidetasunari eta laguntasunari buruzko istorioa ere. *Ibaiak nahi duen tokiraino* (Pamiela, 2006), aldiz, txakur bat, Txato, da protagonista nagusia eta abentura ezberdinen narratzailea. Ibaia, bizitzaren metafora gisa, protagonisten bizitzaren lekuko eta parte da, beren aldaketan, ametsen eta maitasunen lekuko... Mikel Taberna idazle nafarrak, hizkera zaindu eta egokiaz, HGLn egin duen bere lehen idazlanean.

Juan Kruz Igerabidek, berriz, Agurtzane Villateren ilustrazioez lagundurik, *Printze txikia* idazlan ezagun eta klasikoari omenaldi txiki bat egin dio *Printze txiki-txikiaren itzulera* (Pamiela, 2005) ipuinean, bertan Printze txikiaren itzulera bidaia kontatzen zaigularik.

Merkatua ase sentsazio hori idazlearen sorkuntzan ere nabari daitekeela uste dugu, eta horren adibide bat izan daiteke Juan Kruz Igerabideren argitalpen kopurua, izan ere, aipatu ipuinaz gain *Dedi mago ospetsua* (Elkar, 2005) ipuina eta *Pipitaki* (Aizkorri, 2006) igarkizun liburua besterik ez ditu plazaratu, aurreko urteetan dozena erdi lanetik gora argitaratzen zituen idazle honek.

Eta antzeko zerbait esan dezakegu beste idazle ospetsu batzuei buruz, azken urte honetan ia desagertu egin diren idazleak. Mariasun Landak, esaterako, ez du idazlanik plazaratu; Bernardo Atxagak, berriz, ipuin txiki bat kaleratu du: *Nire jaioterriko jendea* (Erein, 2005); eta Yolanda Arrietak, adibidez, *Astebeteko kontuak* (Aizkorri, 2005) ipuin liburua argitaratu du.

Edozein modutan HGLk idazle berriak erakartzen jarraitzen du; arestian aipaturiko Mikel Taberna, kasu; edo estetiko ekarpen interesgarria izan daitekeen Dei Gaztelumendi, *Borobiltxo Ilargiaren bila* (Aizkorri, 2006) liburuaren idazle eta ilustratzailea, edo Julen Gabiriak, *Metro bateko letrak* (Elkar, 2005) istorio, gertakari, anekdota eta ipui-

nez osaturiko liburuaren bidez haur literaturara jauzi egin duena; Joxemari Urteagak gazte literaturara egin bezala.

Gazte Literatura. Zazpi Kixmi

Gazte lanen artan bi korronte dira nagusi, alde batetik gai sozialak ukitzen dituzten lanak, eta lehenago aipatu bezala errealismo kritikoarekin erlazionaturik daudenak; eta, bestea aldetik, abenturazko obrak. Azken hauen artean *Diamantezko miraria* (Elkar, 2006) Joxemari Urteagaren opera prima HGLn aipatu behar genuke. Idazle honek helduen literaturatik egin du salto gazteenera, eta XVIII. mendearen hasieran kokaturiko abenturazko nobela entretenigarria egin du. Benetako izan ziren pertsonai batzuetan oinarriturik Galiziara, munduko diamanterik handiena egitera doazen euskal beiragile batzuen istorioa kontatzen digu. Gertakarien bizitasunak, eta abenturaren tentsioak irakurlea harrapatzen dute eta animatu irakurtzera Martin gaztearen kontakizunaren amaiera iritsi arte.

Antzeko zerbait gertatzen da

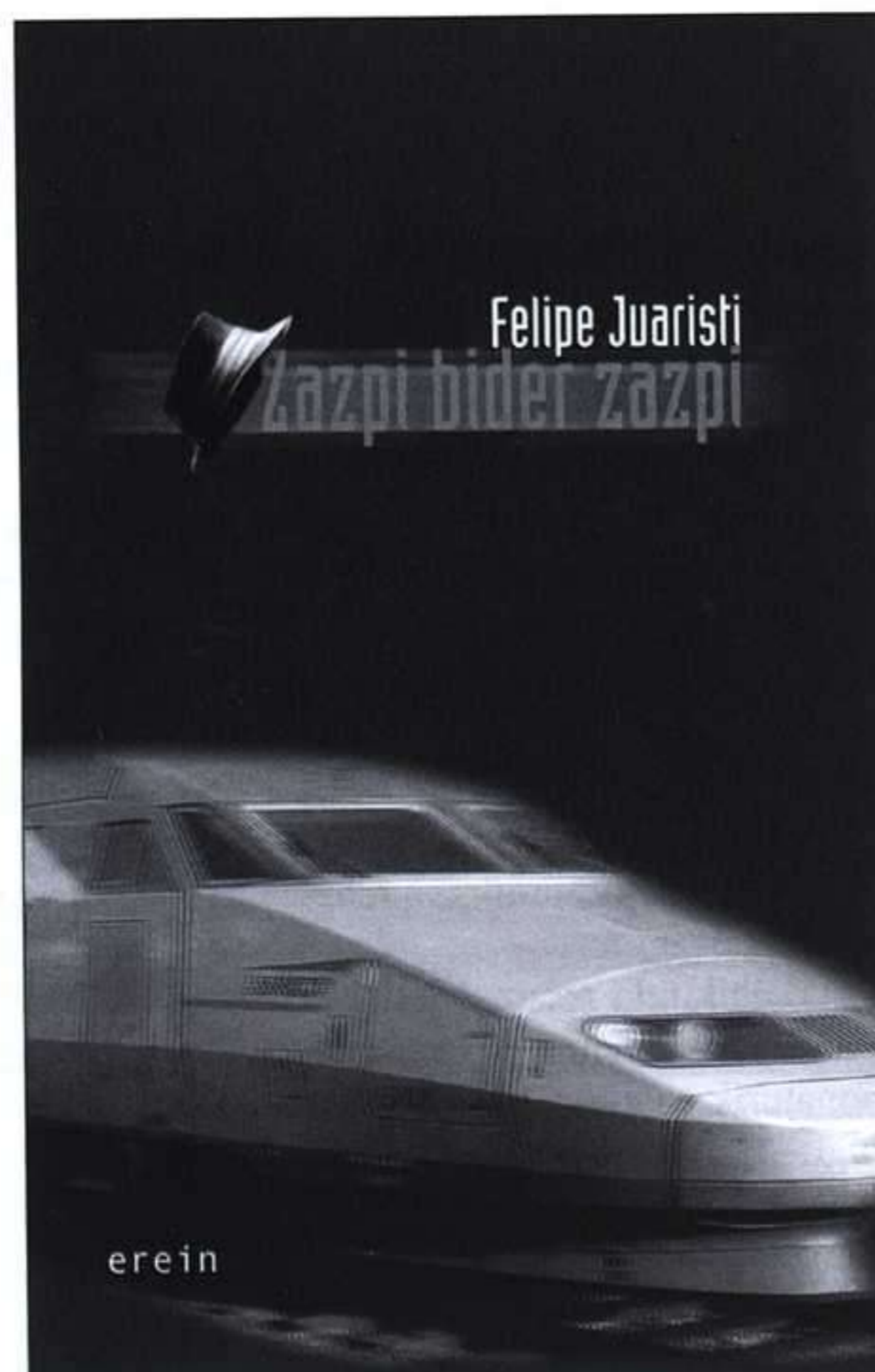
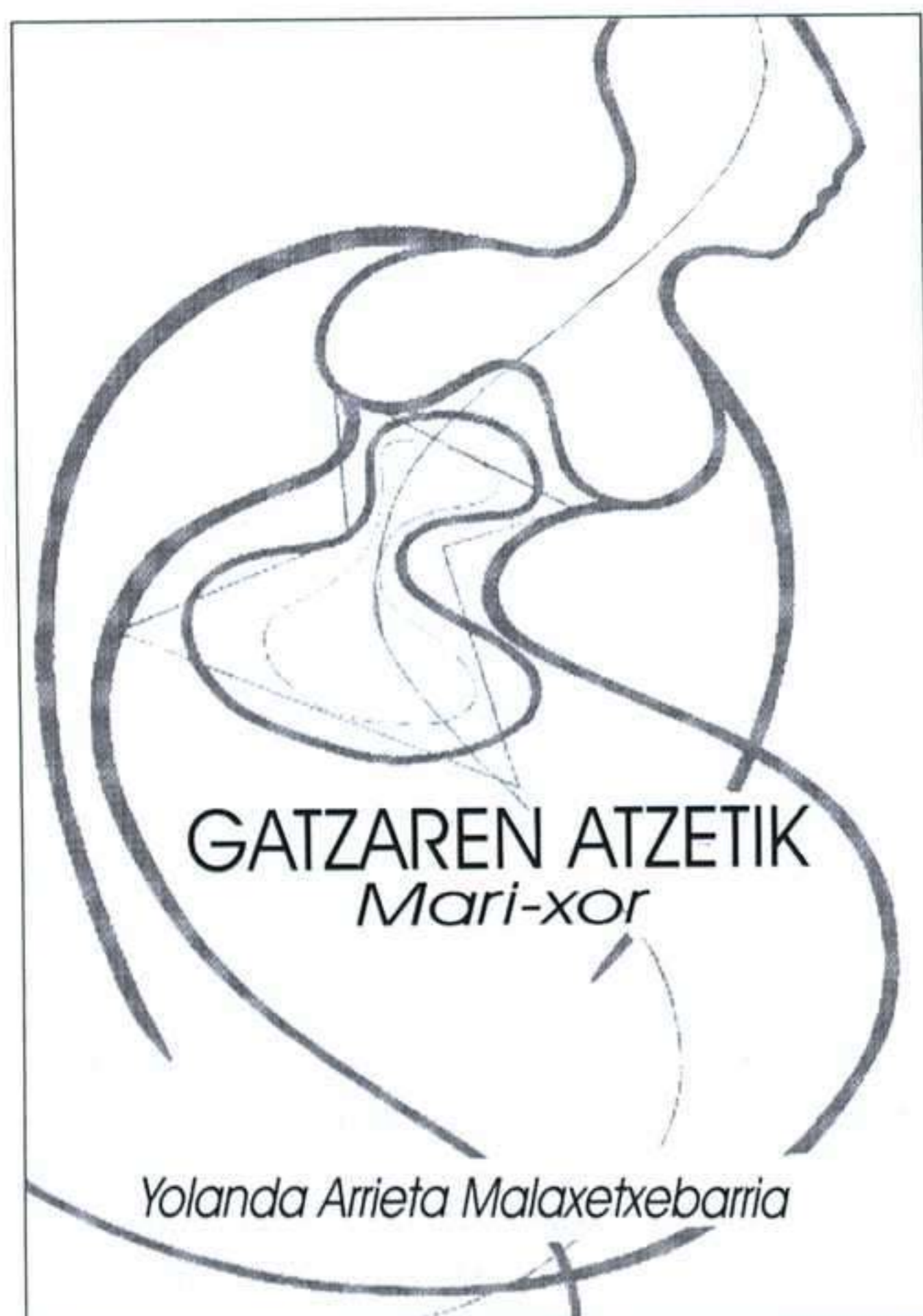
Iñaki Frieraren idazlanetan. Gazteentzako hainbat lanen egile (horietako zenbait berrargitaratu dira Ibaizabal etxean bilduma berri batean: *Gaztetxo!* sailean), *Trianoko gau gorriak* (Ibaizabal, 2005) abenturazko nobela eskaintzen digu, eta Bostak saileko liburu haien antzera, protagonistak gazteak, heldu gaiztoen zailtasunei aurre egin beharrean aurkitzen dira.

Oso bestelakoa da Arrate Egañaren azken emaitza, *Kixmi elurpean* (Elkar, 2005). Nobela honetan gaur egungo gazte bizimodura hurbiltzen gara, beren arazoetara (batik bat pertsonaletara) eta beren jarreretara. Kixmi gaztearen nahi gabeko haurdunaldiak bizitasun handiko gertakariei emango die bide, eta gazteen eztabaida politikoak, maitasunezkoak, pertsonalak eta abar, korapilatzen joango dira gazteentzat hizkera egokia, tonu egokia eta argumentu entretenigarria duen nobelan.

Felipe Juaristik, berriz, *Zazpi bider zazpi* (Erein, 2005) idazlanean gaur egungo nobela, egitura klasiko batean aurkezten du. Abenturazko nobela bat, baina, era berean, errealista. Sebastian gazteak hainbat proba gainditu behar ditu bizitzera joan den herriko koadrilan onar dezaten; eta abenturazko nobela bat dirudiena, aniztasunari buruz, kultur ezberdintasunaz, maitasunaz eta gorrotoari buruzko lan aparta dugu; narratzaile handi baten ekarpena, zalantzarik gabe.

Joanes Urkixorena bezala; idazle bizkaitarrak *Nerabe eta beste muntro batzuk* (Aizkorri, 2005) ipuin bilduma aurkezten digu nobelak alde batera utziz. Estilo, gai eta tonu ezberdinetako ipuinak dira (terrore edo zientzia fikziotik umorezkoetara), baina guztiak irakurlearen arreta erakarriko dutenak.

Baina horiek baldin badira euskal idazleek eginiko obrak, ez ditugu bazterrean utzi behar euskaraturiko lanak. Jordi Sierra i Fabra, Pasqual Alapont, Robert Swindells, Josep-Francesco Delgado, Sinclair Smith,... ugari izan dira azken urte honetan beren terrore, errealismo kritiko edo abenturak euskaraz ikusi di-

tuzten idazleak. Nikolas txiki protagonista ezagunaren azken lanak barne, *Nikolas txikiren historia ezezagunak*, Elkar 2005, hiru liburuetan bilduak. Izan ere, adin guztietan itzulpenak izan badira ere, Alan Duranten albumak, edo Janer Manila, Rodari edo M. Teresa Aretzagaren ipuinak barne, euskal argitaletxeek apustu sendoa egin dute gazte literatura itzultzerakoan.

Poesia eta antzerkia

Genero txiki hauei dagokienez, aurten antzerkigintzaren aldeko apustu garbia izan da euskal argitaletxe baten aldetik, Erein etxearen aldetik, zehazki. Izan ere bi sail berri plazaratu dituzte, Lehen hezkuntzako goiko bi zikloi zuzenduak, antzerki lanak argitaratzeko. Denetara bost lan plazaratu dira Enkarni Genua txotxongilogle eta idazle ezagunak eta Alaitz Olaizola idazle berriak idatziak. Sor lan hauen maila alde batera utzita ere (badira idazlan onak eta ez hain onak), azpimarra behar dugu Erein argitaletxeak egin duen esfortzua antzerkiak argitaratzeko eta eskoletara hurbiltzeko genero hau.

Poesiak, aldiz, aurreko urteetako ildotik jarraitu du; maila nahiko oneko lan dexente argitaratu baitira. Horrela, Xabier Olasok (haurrentzako bere lehen poema liburuarekin Euskadi saria irabazi ondoren) *Hotsateko basoa* (Aizkorri, 2005) poema liburutxo plazaratu du, tradizioaren eragina izateaz gain irakurlearen konplizitatea bilatzen duen liburua. Joxantxio Ormazabalek, berriz, *Amaren titixorroak* (Elkar, 2006) liburuan poemak, haikuak eta narrazio laburrak eskaintzen dizkigu fantasia, umorea eta antzinako istorioak kontatuz.

Pello Añorgak, Jokin Mitxelenarekin bat eginda berriro, poema liburu berri bat idatzi du hitz jokoak, ideien inguruko erreferentziak eta onomatopeiei pisu handia emanaz. *Zuni* (Aizkorri, 2006) liburuan 35 poema labur jasotzen dira eta natura eta giza (giza gorputz atalak, baina

ANDONI ODRIOZOLA, TRIANOKO GAU GORRIAK, IBAIZABAL, 2005.

baita maitasuna) dira bertako gai nagusiak. Argitaletxe berak kaleratu du arestian aipaturiko *Pipitaki* (Aizkorri, 2006) 15 igarkizunez osaturiko liburua J. K. Igerabidek idatzia eta Lorena Martinezen irudiez lagunduta.

Eta poesiaren inguruko errepaso honi amaiera emateko Anton Kazabon idazle emankorren bi poema liburu komentatu behar ditugu; alde batetik *Anpolai gorriak* (Ibaizabal, 2005) onomatopeiek eta hitz jokoek garrantzia handia duten liburua, eta bestetik gazteei begira idatzirik *Irrikaren distira* (Pamiela, 2006) poema liburua.

Baina, liburu hauez gain, aurten poesiak garrantzi handia izan du liburu berezietan, oparitzeko edo gertakari berezi baten inguruan eginiko liburuetan.

Urrezko giltza, urrezko liburuak

Grimm anaien ipuin baten izenburua da *Urrezko giltza*, baina, gure artean, hori baino 2005eko abenduan plazaratu zen produktu bat dugu *Urrezko giltza*. Erein etxeak plazaraturiko liburu horretan ahozko literaturatik jasotako ipuinak, kantikak, jolasak eta igarkizunak ageri dira Gasteizko familia baten bizitzaren narrazioan tartekaturik. Patxi Zubizarretak idatzia, Jokin Mitxelenaren irudiekin eta musikari, abeslari, irrati esatariak, haur koro bat, eta abarren laguntzarekin eginiko liburu da *Urrezko giltza* (Erein, 2005); edo liburu bat baino gehiago, izan ere testua eta bi CDak gaur egungo eta antzinako Euskal He-

rrian zehar eginiko bidaia ditugu eta literaturaren aldeko apustu garbia (hainbat emanaldi publikoari bidea eman dion produktua, bide batez esanda).

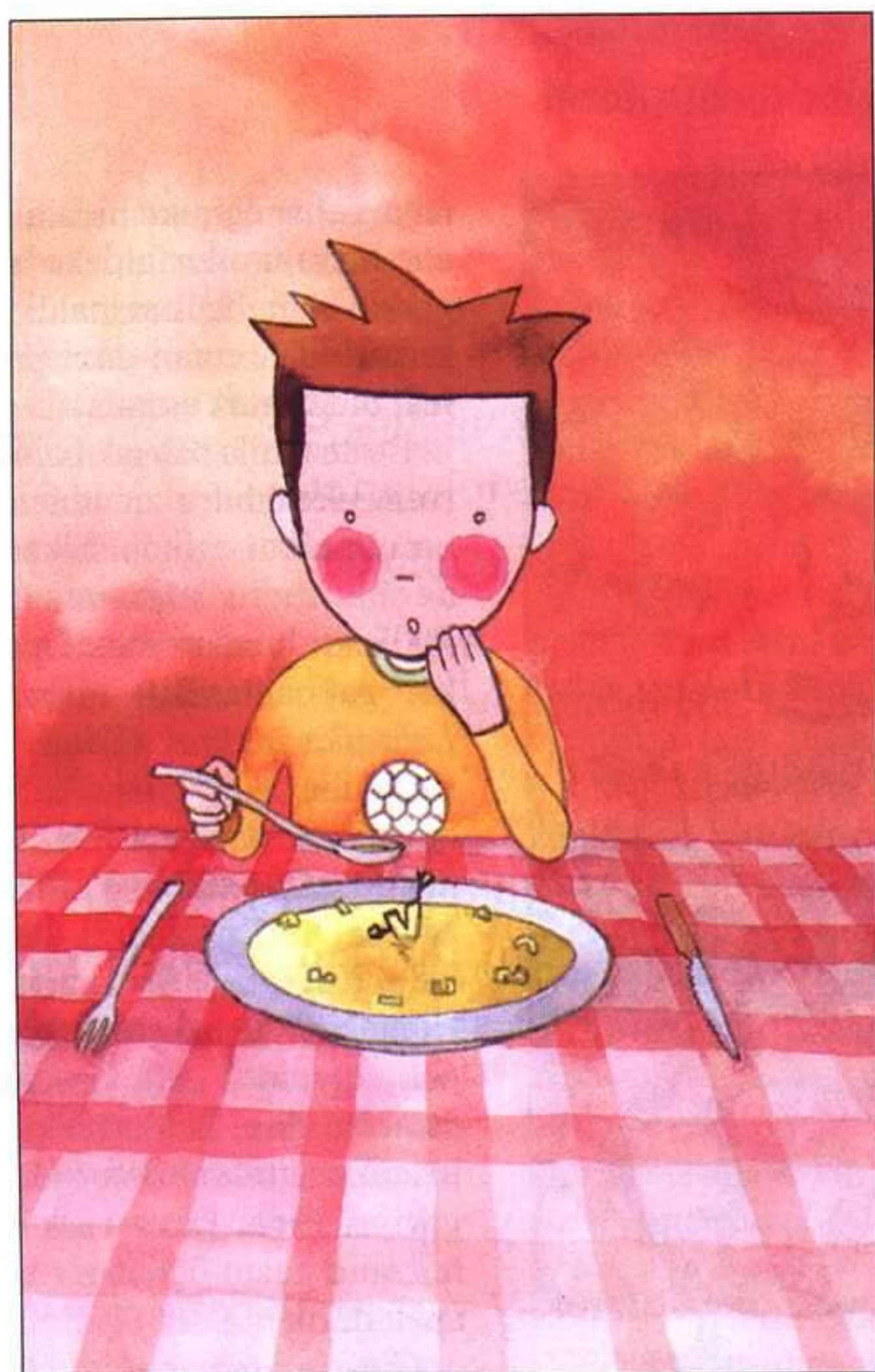
Beste maila batean, baina haurrentzako liburu zainduen ideia horrekin bat eginda, Elkar etxeak bi liburu plazaratu zituen 2005eko hondarretan. Oparitzeko, gabonetarako... *Egizu lo. Lotarako ipuinak* (Elkar, 2005) zortzi idazle ezagunen kolaborazioekin (J. K. Igerabide, H. Cano, M. A. Meabe, Txiliku, M. Murua, A. Lertxundi, J. Ormazabal y K. Uribe). Bertan oso estilo eta modu ezberdineko ipuinak, poemak eta lo kantak jasotzen dira, beldurrezko ipuinetatik maitasunezkoetara, baina guztiak Eider Eibar euskal ilustratzaile gazte berriaren irudiez apaindurik.

Gure mundu txikitik (Elkar, 2005) da bigarren ekarpena, eskola txikien jaiaren inguruan eginiko liburu honek hiru ipuin eta bost poema biltzen ditu, bost idazlek idatziak. Zoritxarrez, helburu zehatz batekin eginda izateak, eta bildumetatik kanpo egoteak zaildu egin dute liburu interesgarri honen zabalkundea eta ezagutza.

Mozart eta komikia

2005ean, Kixoteren urtean, euskaraz ez zen pertsonaia horren inguruko argitalpenik egin haurrentzako liburuetan; aurten, berriz, Mozartenean ez da gauza bera gertatu eta Mikel Valverdek idatzi eta ilustraturiko *Mozarten sekretua* (Alfaguara-Zubia, 2006) plazaratu da ilustratzaile gasteiztarraren bere estilo bizi horrekin; eta beste aldetik Rafael Cruz-Contarinik idatzi eta Rafael Salmerónek ilustraturiko *Atik Zra, Mozart eta musikaz batera* (Aizkorri, 2006) liburu ere kaleratu da, abecedariumen teknika erabiliz musika austriarra-ren inguruko obra eginez.

Aparteko lan hauek kontuan izanik ere, irudi liburuak eta komikiak ditugu euskal HGLren gabeziatiko bat (edo bi). Egia da Saure argitaletxe arabarrak bere lana egiten duela komiki-

FERNANDO TORRECILLA, KILKERRA EZTARRIAN, IBAIZABAL, 2006.

MIKEL VALVERDE, NIRE JAIO TERRIKO JENDEA, EREIN, 2005.

gintzaren arloan (Aritz saila dugu horren lekuko), eta egia da ere Erein argitaletxek *Ipurbeltz* aldizkaria plazaratzen duela hileroko, baina aspalditik ez du ale berezirik kaleratu. Alde horretatik gero eta garrantzitsuagoak dira *Xabiroi* bezalako proiektuak, lau hilean behin ateratzen den komiki aldizkari horrek albumak ere argitaratzeko asmoa adierazi baitu.

Ikerketak. Mari-xor

Urteko produkzioaren azterketa honetan ezin ditugu baztertu HGLren arloan egin diren ikerketa lanak. Lehenago ere aipatu izan dugu EHUKo irakaslea den Manu Lopez Gasenik jasotako saiakera saria *Literaturak umeei begiratu zienean* (Pamela, 2006) idazlanarekin; baina horrez gain irakasle honen eskutik iritsi zaigu autoitzulpengintzaren inguruko ikerketa interesgarri bat ere: *Autoitzulpengintza euskal haur eta gazte literaturan* (Utrisque Vasconiae, 2005). Lan honetan euskal haur eta gazte literaturako lau idazle garrantzitsuk, Mariasun Landa, Bernardo Atxaga, Patxi Zubizarreta eta Juan Kruz Igerabidek, nola erda-

ratu dituzten beren lanak aztertzen da. Gaiaren inguruko sarrera argigarri eta oso baten ondoren, erdaratu diren obren inguruko azterketa txiki bat egiten da, amaieran arestian aipatu lau idazle horien itzulpen-estrategiak aztertzen dira.

Yolanda Arrietak, bestalde, *Mari-xor*, Joxe Arratibelek jasotako herri ipuin ezagunaren inguruan eginiko azterketa bat argitaratu du (gure sistemaren ahulezia agerian utziz). Lan horretan ahozko literaturan emakumeak zer nolako papera duen aztertu du Arrietak, eta ipuinaren ezaugarriak, egitura, funtzioak, rolak, eta abar gure gizartean. *Gatzaren atzetik. Mari-xor* (autoargitaratua, 2005) liburua ahozko literaturan emakumeak duen papera ezagutzeko lana dugu eta ahozko literatura bera ere hobeto ezagutzeko. *Aitona Gurearen Makilakixki* (Utrisque Vasconiae, 2006) liburua bezala. «Makilakixki» ipuinaren inguruko lau azterketaz osaturiko liburua baitugu hau, eta baita, J. M. Apalategiri eginiko omenaldi xumea; duela gutxi zendu zen antropologo ezagunarena baita lau azterketa horietako bat.

Artikulu honetan aipatu izan diren egile asko eta asko, bestal-

de, ageri dira Xabier Etxanizek eginiko *Euskal haur literaturaren antologia* (Elkar, 2005) eta *Euskal gazte literaturaren antologia* (Elkar, 2005) liburuetan; berauetan azaltzen baitira azken 25 urteotan euskal HGLn izan diren idazle garrantzitsuenen idazlan aukerak.

Azkenik, eta ikerketen eta azterketen arlo honi amaiera emateko, HGLrekin guztiz bat ez etorri arren, aipatu behar da Bernardo Atxagari buruz Marijo Olaziregi irakasleak eginiko *Walking the Hedgehog. The Literary Universe of Bernardo Atxaga* (Center for Basque Studies, University of Nevada, 2005) lana.

Argi-ilunak

Azken urte honetan idazlan apartak plazaratu dira, antzerkiaren aldeko apustu sendoa ikusi egin dugu eta poesiak nahiko maila ona izaten jarraitzen du (Euskadi saria barne), ilustratzaileen lana ere oso maila onekoa da (Elena Odriozolak estatu maila haur eta gazte liburu ilustratuen bigarren saria irabazi zuen); HGLk balio du komunikabideek beren kanpainak egiteko (*Garak*, esaterako Lan-

da, Atxaga, Igerabide edo Sarrionandia bezalako idazleen lanak erabili zituen gabonetako kanpainan), HGLren inguruko azterketa interesgarriak plazaratu dira eta urtez urte zabaldu egiten da idazle eta ilustratzaile berrien kopurua.

Hala ere, hori guztia esanda ere, eta ditugun ilustratzaile onak izanda, oraindik ere albumetan eta komikietan gabezia handia dugu; merkatuaren egoerak ere kezka gero eta handiagoak sortzen ditu, eta Galtzagorrik antolatutako «Liburu gaztea» bezalako kanpainak, *Behinola* aldizkariak egiten duen lanak edo azokek, Jaurialitzak eginiko irakurketaren aldeko kanpainak eta abarrek, horiek guztiek ez dute lortu irakurle kopurua handitzea, are gehiago, badirudi, salmenak ikusita, irakurlegoa asko jaitzen ari dela.

Beraz, kanpaina eta instituzioek (bai politikoei bai soziokulturalei) eginiko lan horiez gain, argitaletxeek kalitatearen aldeko apustu sendoa egin beharko dute. Kalitatezko idazle eta ilustratzaileak behar ditugu, are gehiago gure ilustratzaile ezagunetariko bat betiko joan zaigun une honetan. Adiorik ez, Asun. ■